Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
M. SZPUNAR
fremsat den 22. maj 2025[1]

Forenede sager C-416/24 og C-417/24

On Air Media Professionals SRL
mod
Agenția pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii (C-416/24)
og
Different Media SRL
mod
Ministerul Antreprenoriatului și Turismului – Agenția pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, Atragere de Investiții și Promovare a Exportului Iași (C-417/24)

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Curtea de Apel Bacău (appeldomstolen i Bacău, Rumænien))

»Præjudiciel forelæggelse – statsstøtte – forordning (EU) nr. 651/2014 – fritagelse af visse kategorier af støtte, som er forenelige med det indre marked – oversættelsesfejl i den rumænske sprogudgave – retsvirkninger af den forordning, der berigtiger denne fejl – mulighed for tilbagesøgning af støtte, der er ydet før berigtigelsen på grundlag af den udgave af forordningen, der indeholdt fejlen«

I. Indledning

1. Hvad sker der med støtteforanstaltninger, som en medlemsstat har ydet på grundlag af en fejlagtig sprogudgave af en kommissionsforordning, som dog er blevet forskriftsmæssigt offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende*? Det er dette spørgsmål, som Domstolen i det væsentlige skal besvare i den foreliggende sag, idet Rumænien på grundlag af den rumænske udgave af forordning (EU) nr. 651/2014[2] (herefter »den generelle gruppefritagelsesforordning«) har ydet visse former for støtte til virksomheder, der ikke burde have modtaget støtte.

2. Domstolen er forelagt spørgsmålet om, hvorvidt en medlemsstat i en sådan situation er forpligtet til at tilbagesøge en sådan støtte, og skal i denne forbindelse præcisere rækkevidden af forskellige principper vedrørende offentliggørelse og anvendelse af EU-retten i lyset af Den Europæiske Unions sprogordning.

[1] – Originalsprog: fransk.

[2] – Kommissionens forordning af 17.6.2014 om visse kategorier af støttes forenelighed med det indre marked i henhold til traktatens artikel 107 og 108 (EUT 2014, L 187, s. 1).

II. Retsforskrifter

A. EU-retten

1. Den generelle gruppefritagelsesforordning

3. Følgende fremgår af 14. betragtning til den generelle gruppefritagelsesforordning:

»Støtte til kriseramte virksomheder bør ikke være omfattet af denne forordning, idet en sådan støtte bør vurderes i henhold til rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder af 1. oktober 2004, hvis anvendelsesperiode blev forlænget ved Kommissionens meddelelse om forlængelse af Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder af 1. oktober 2004, eller efterfølgende rammebestemmelser for at undgå, at disse bestemmelser omgås, med undtagelse af støtteordninger til at råde bod på skader, der er forårsaget af visse naturkatastrofer. Af hensyn til retssikkerheden bør der opstilles klare kriterier, som ikke forudsætter en vurdering af alle enkelthederne ved en virksomheds situation for at afgøre, om den i relation til denne forordning skal anses for at være kriseramt.«

4. Forordningens artikel 1, stk. 4, litra c), med overskriften »Anvendelsesområde« bestemmer:

»Denne forordning finder ikke anvendelse på:

[...]

c) støtte til kriseramte virksomheder, med undtagelse af støtteordninger, hvis formål er at råde bod på skader, der er forårsaget af visse naturkatastrofer.«

5. Den nævnte forordnings artikel 2 med overskriften »Definitioner« bestemmer i nr. 18), litra a), første punktum:

»I denne forordning forstås ved:

[...]

18) »kriseramt virksomhed«: virksomhed, for hvilken mindst én af følgende omstændigheder gælder:

a) for selskaber med begrænset ansvar (bortset fra en [lille eller mellemstor virksomhed (SMV)], der har bestået i *mindre end* tre år, eller, med hensyn til støtteberettigelse til risikofinansieringsstøtte, en SMV inden for de første syv år efter dens første kommercielle salg, der efter en due diligence-undersøgelse foretaget af den udvalgte finansielle formidler opfylder betingelserne for risikofinansieringsinvestering), når over halvdelen af selskabets tegnede kapital er forsvundet som følge af akkumulerede tab [...]« [3].

[3] – Min fremhævelse.

6. I denne bestemmelse blev formuleringen »der har bestået i *mindre end* tre år« i den rumænske sprogudgave oversat til »der har bestået i *mindst* tre år««[4].

2. Forordning (EU) 2021/452

7. Følgende fremgår af første og anden betragtning til forordning (EU) 2021/452[5] (herefter »forordningen om berigtigelse«):

»(1) Den rumænske udgave af [den generelle gruppefritagelsesforordning] indeholder fejl i artikel 2, [nr. 18)], litra a), første punktum[,] og i artikel 2, [nr. 18], litra b), første punktum, hvilket ændrer bestemmelsernes betydning.

(2) Den rumænske udgave af [den generelle gruppefritagelsesforordning] bør derfor berigtiges. De øvrige sprogudgaver er ikke berørt[.]«

8. Forordningens artikel 1 bestemmer:

»[Den generelle gruppefritagelsesforordning] berigtiges således:

1. Artikel 2, [nr. 18)], litra a), første punktum, affattes således: »for selskaber med begrænset ansvar (bortset fra en SMV, der har bestået i mindre end tre år, eller, med hensyn til støtteberettigelse til risikofinansieringsstøtte, en SMV inden for de første syv år efter dens første kommercielle salg, der efter en due diligence-undersøgelse foretaget af den udvalgte finansielle formidler opfylder betingelserne for risikofinansieringsinvestering), når over halvdelen af selskabets tegnede kapital er forsvundet som følge af akkumulerede tab.«

[...]«

9. Forordningens artikel 2 fastsætter:

»Denne forordning træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i [EU-Tidende].«

3. Beslutning C(2020) 5949 final

10. Ved beslutning C(2020) 5949 final[6] godkendte Kommissionen statsstøtteordningen med titlen »Support for SMEs and certain related large enterprises to overcome the economic crisis caused by the COVID pandemic – 19« (herefter »den i hovedsagerne omhandlede støtteordning«), som Rumænien havde anmeldt til Kommissionen den 20. august 2020.

[4] – Min fremhævelse.

[5] – Kommissionens forordning af 15.3.2021 om berigtigelse af den rumænske udgave af forordning (EU) nr. 651/2014 om visse kategorier af støttes forenelighed med det indre marked i henhold til traktatens artikel 107 og 108 (EUT 2021, L 89, s. 1).

[6] – Beslutning af 27.8.2020 om statsstøtte SA.58166 (2020/N) – Rumænien – covid-19: Support for SMEs and certain related large enterprises to overcome the economic crisis caused by the COVID pandemic – 19 (EUT 2020, C 302, s. 1).

11. 16. og 47. betragtning til beslutningen lyder som følger:

»16. Der kan ikke ydes støtte i henhold til foranstaltningen til virksomheder, der den 31. december 2019 var kriseramte virksomheder som omhandlet i den generelle gruppefritagelsesforordning, gruppefritagelsesforordningen for landbrugssektoren [7] eller gruppefritagelsesforordningen for fiskeri og akvakultur [8].

[...]

47. Kommissionen finder dermed, at foranstaltningen er nødvendig og hensigtsmæssig og står i et rimeligt forhold til målet om at løse et alvorligt problem i en medlemsstats økonomi, og at den opfylder samtlige betingelser i de midlertidige rammebestemmelser. Det gælder navnlig følgende:

[...]

- Der kan ikke ydes støtte i henhold til foranstaltningen til virksomheder, der allerede var kriseramte den 31. december 2019 (jf. 16. betragtning). Foranstaltningen er således i overensstemmelse med punkt 22, litra c), i de midlertidige rammebestemmelser.

[...]«

B. Rumænsk ret

1. Regeringens hastedekret nr. 130/2020

12. Artikel 4, stk. 1, i Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 130/2020 privind unele măsuri pentru acordarea de sprijin financiar din fonduri externe nerambursabile, aferente Programului operațional Competitivitate 2014-2020, în contextul crizei provocate de COVID-19, precum și alte măsuri în domeniul fondurilor europene (regeringens hastedekret nr. 130/2020 om visse foranstaltninger med henblik på ydelse af finansiel støtte via eksterne midler i forbindelse med det operationelle program for konkurrenceevne 2014-2020 (POC 2014-2020), på baggrund af covid-19-krisen, samt andre foranstaltninger vedrørende europæiske midler) af 31. juli 2020[9] (herefter »regeringens hastedekret nr. 130/2020«) bestemmer:

»Mikrotilskud udgør 2 000 EUR og tildeles en enkelt gang i form af et fast beløb i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 3, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1301/2013 af 17. december 2013 om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og om særlige bestemmelser vedrørende målet om investeringer i vækst og beskæftigelse og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1080/2006 [(EUT 2013, L 347, s. 289)], med senere ændringer, og artikel 67, stk. 1, litra c), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013 af 17. december 2013 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden, Den Europæiske

7 – Kommissionens forordning (EU) nr. 702/2014 af 25.6.2014 om forenelighed med det indre marked efter artikel 107 og 108 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde af visse kategorier af støtte i landbrugs- og skovbrugssektoren og i landdistrikter (EUT 2014, L 193, s. 1).

8 – Kommissionens forordning (EU) nr. 1388/2014 af 16.12.2014 om forenelighed med det indre marked efter artikel 107 og 108 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde af visse kategorier af statsstøtte til virksomheder, der beskæftiger sig med fremstilling, forarbejdning og afsætning af fiskevarer og akvakulturprodukter (EUT 2014, L 369, s. 37).

9 – *Monitorul Oficial al României*, del I, nr. 705, af 6.8.2020.

Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 [(EUT 2013, L 347, s. 320)].«

13. I henhold til artikel 6 i regeringens hastedekret nr. 130/2020 tildeles de mikrotilskud, der er fastsat i dette hastedekrets artikel 4, stk. 1, på grundlag af en statsstøtteaftale til modtagere, der opfylder følgende kumulative betingelser: a) De har udøvet løbende/operationel aktivitet i mindst et kalenderår forud for datoen for indgivelse af ansøgningen om finansiering, med undtagelse af den godkendte fysiske person/den individuelle lægepraksis, for hvilken aktiviteten kan være indledt senest den 1. februar 2020; b) de har i det regnskabsår, der går forud for indgivelsen af ansøgningen om finansiering, opnået en omsætning i rumænske lei (RON) svarende til mindst 5 000 EUR på tidspunktet for indgivelsen af ansøgningen om finansiering, med undtagelse af de i artikel 5, stk. 1, litra a), omhandlede modtagere af statsstøtte, støttemodtagere, som er blevet oprettet i 2019 og har en omsætning på under 5 000 EUR, hvor minimumstærsklen for omsætning er blevet beregnet ved at multiplicere antallet af hele måneder med aktivitet i 2019 med et beløb på 415 EUR, og de i artikel 5, stk. 1, litra b) og c), omhandlede modtagere af statsstøtte; c) de opretholder deres aktivitet i en periode på mindst seks måneder efter tildelingen af støtte i form af mikrotilskud.

14. Artikel 32 i regeringens hastedekret nr. 130/2020 fastsætter i stk. 1, at reglerne for tildeling af statsstøtte er fastlagt i statsstøtteordningen – Støtte til SMV'er – med forbehold af Kommissionens udtalelse, og, i stk. 2, at ændringer af og/eller tilføjelser til statsstøtteordningen – Støtte til SMV'er – træder i kraft fra datoen for Kommissionens meddelelse af afgørelsen om godkendelse.

2. Dekret nr. 1060/2857/2020

15. Artikel 3 i bilaget til Ordinul nr. 1060/2857/2020 pentru aprobarea Schemei de ajutor de stat – Sprijin pentru IMM-uri în vederea depășirii crizei economice generate de pandemia de COVID-19 (dekret nr. 1060/2857/2020 om godkendelse af statsstøtteordningen – Støtte til SMV'er med henblik på at overvinde den økonomiske krise som følge af covid-19-pandemien) af 8. september 2020[10] (herefter »dekret nr. 1060/2857/2020«), udstedt af Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri (ministeriet for økonomi, energi og erhverv, Rumænien) og Ministerul Fondurilor Europene (ministeriet for europæiske fonde, Rumænien), indeholder bl.a. følgende definition:

»[...]

3.6 »kriseramte virksomheder« – i overensstemmelse med artikel 2, nr. 18), litra a), i [den generelle gruppefritagelsesforordning] anses en virksomhed for at være kriseramt under følgende omstændigheder: i) for selskaber med begrænset ansvar (bortset fra en SMV, der har bestået i mindst tre år), når over halvdelen af selskabets tegnede kapital er forsvundet som følge af akkumulerede tab. Dette er tilfældet, når der ved at trække de akkumulerede tab fra reserverne (og alle andre poster, der almindeligvis betragtes som en del af virksomhedens egenkapital) forekommer et negativt akkumuleret beløb på over halvdelen af den tegnede

[10] – *Monitorul Oficial al României*, del I, nr. 835, af 11.9.2020.

kapital. I denne bestemmelse forstås ved »selskab med begrænset ansvar« navnlig de virksomhedstyper, der nævnes i bilag I til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/34/EU [11], og »kapital« omfatter, når det er relevant, en eventuel kurspræmie [...]«

16. Ifølge dette bilags punkt 6.19, er de almindelige kriterier for at være berettiget til finansiering inden for rammerne af foranstaltningerne i denne statsstøtteordning følgende: a) Støttemodtagerne var ikke kriseramte den 31. december 2019 som omhandlet i artikel 2, nr. 18), i [den generelle gruppefritagelsesforordning]; b) der er ikke udstedt eller fuldbyrdet nogen afgørelse om tilbagesøgning af statsstøtte i forhold til dem; c) de er ikke genstand for tvangsakkord uden for konkurs, likvidation, insolvens eller konkurs.

3. Dekret nr. 2989/2020

17. Punkt 8.11, i Ordinul nr. 2989/2020 privind aprobarea Procedurii de implementare a măsurii »Microgranturi acordate din fonduri externe nerambursabile« din cadrul schemei de ajutor de stat instituite prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 130/2020 privind unele măsuri pentru acordarea de sprijin financiar din fonduri externe nerambursabile, aferente Programului operațional Competitivitate 2014 – 2020, în contextul crizei provocate de COVID-19, precum și alte măsuri în domeniul fondurilor europene (dekret nr. 2989/2020 om godkendelse af proceduren for gennemførelse af foranstaltningen »Mikrotilskud ydet via eksterne midler, der ikke skal tilbagebetales«, inden for rammerne af den statsstøtteordning, der er indført ved regeringens hastedekret nr. 130/2020) af 30. september 2020 [12] bestemmer i det væsentlige, at statsstøtte skal tilbagesøges i sin helhed, såfremt det efter den kontrol, der foretages efter underskrivelsen af finansieringskontrakterne, konstateres, at modtageren ikke tilhører kategorien af støtteberettigede modtagere som fastsat i regeringens hastedekret nr. 130/2020.

III. Tvisterne i hovedsagerne, de præjudicielle spørgsmål og retsforhandlingerne for Domstolen

18. Den 20. august 2020 anmeldte Rumænien den i hovedsagerne omhandlede støtteordning til Kommissionen. Kommissionen godkendte denne støtteordning ved beslutning C(2020) 5949 final.

19. I henhold til 16. betragtning til denne beslutning kunne der ikke ydes støtte på grundlag af den godkendte ordning til virksomheder, der den 31. december 2019 var kriseramte virksomheder som omhandlet i den generelle gruppefritagelsesforordnings artikel 2, nr. 18). Som det fremgår af 47. betragtning til den nævnte beslutning, var dette en af Kommissionens betingelser for, at den kunne fastslå, at støtteordningen var nødvendig og hensigtsmæssig og stod i et rimeligt forhold til målet og dermed var forenelig med det indre marked.

20. Efter meddelelsen af beslutning C(2020) 5949 final blev den i hovedsagerne omhandlede støtteordning gennemført ved dekret nr. 1060/2857/2020.

21. Dekretets artikel 4, stk. 1, bestemte, at der kunne ydes støtte på et beløb svarende til højst 2 000 EUR pr. støttemodtager for visse kategorier af SMV'er.

[11] – Direktiv af 26.6.2013 om årsregnskaber, konsoliderede regnskaber og tilhørende beretninger for visse virksomhedsformer, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/43/EF og om ophævelse af Rådets direktiv 78/660/EØF og 83/349/EØF (EUT 2013, L 182, s. 19).

[12] – *Monitorul Oficial al României*, del I, nr. 902, af 5.10.2020.

22. I overensstemmelse med beslutning C(2020) 5949 final var et af de almindelige støtteberettigelseskriterier for modtagere, der ansøgte om finansiering, i henhold til punkt 6.19 i bilaget til dekretet, at de ikke var kriseramte den 31. december 2019 som omhandlet i den generelle gruppefritagelsesforordnings artikel 2, nr. 18). Denne artikels definition af en »kriseramt virksomhed« blev gentaget i punkt 3.6, litra i), i dette bilag og udelukkede SMV'er, »der har bestået i mindst tre år«, fra dens anvendelsesområde.

23. Inden for rammerne af den i hovedsagerne omhandlede støtteordning indgik On Air Media Professionals og Different Media, selskaber med begrænset ansvar efter rumænsk ret, den 10. december 2020 finansieringskontrakter, i henhold til hvilke de begge modtog et mikrotilskud på 9 679 RON (ca. 1 945 EUR), som skulle hjælpe dem med at overvinde den økonomiske krise som følge af covid-19.

24. Disse mikrotilskud blev efterfølgende genstand for afgørelser om tilbagesøgning af statsstøtte af henholdsvis 8. november og 18. oktober 2022. De rumænske myndigheder var af den opfattelse, at appellanterne i hovedsagerne ikke opfyldte en af de retlige betingelser for at modtage den omhandlede støtte, idet de den 31. december 2019 var »kriseramte virksomheder« som omhandlet i punkt 3.6, litra i), i bilaget til dekret nr. 1060/2857/2020, eftersom den kapital, som disse selskaber havde mistet på denne dato, langt oversteg deres tegnede kapital.

25. Appellanterne i hovedsagerne anlagde sag til prøvelse af disse afgørelser ved Tribunalul Neamț (retten i første instans i Neamț, Rumænien). De gjorde gældende, at de opfyldte alle betingelserne for at modtage mikrotilskud, og navnlig at de ikke havde karakter af kriseramte virksomheder som omhandlet i den generelle gruppefritagelsesforordnings artikel 2, nr. 18). Ifølge appellanterne i hovedsagerne udelukker disse bestemmelser nemlig »SMV'er, der har bestået i mindst tre år«, fra kategorien »kriseramte virksomheder«. Appellanterne i hovedsagerne havde bestået i henholdsvis tretten og atten år på tidspunktet for indgåelsen af deres finansieringskontrakter.

26. Tribunalul Neamț (retten i første instans i Neamț) frifandt sagsøgte. Denne ret lagde til grund, at den rumænske sprogudgave af den generelle gruppefritagelsesforordning efter tildelingen af støtten var blevet berigtiget ved forordningen om berigtigelse, som bestemte, at kun SMV'er, der havde bestået i *mindre end* tre år – og ikke som i den oprindelige udgave SMV'er, der havde bestået i *mindst* tre år – var undtaget fra anvendelsesområdet for begrebet »kriseramte virksomheder« og dermed berettigede til den omhandlede støtte.

27. Retten fastslog, at forordningen om berigtigelse ikke havde ændret den generelle gruppefritagelsesforordning, men berigtiget den rumænske sprogudgave heraf, fordi den originale udgave på engelsk siden sin vedtagelse havde henvist til virksomheder, »der har bestået i *mindre end* tre år«. Retten anvendte følgelig den generelle gruppefritagelsesforordnings artikel 2, nr. 18), som berigtiget ved forordningen om berigtigelse, og fastslog, at appellanterne i hovedsagerne ikke opfyldte alle kriterierne for støtteberettigelse på tidspunktet for deres ansøgninger.

28. Appellanterne i hovedsagerne har iværksat kassationsappeller ved Curtea de Apel Bacău (appeldomstolen i Bacău, Rumænien), som er den forelæggende ret.

29. De har for det første gjort gældende, at det er den ændring, der blev indført ved forordningen om berigtigelse i marts 2021, dvs. mere end tre måneder efter underskrivelsen af kontrakten og mere end to måneder efter, at de havde brugt tilskuddene til at købe udstyr, der var nødvendigt for virksomhederne, der er grundlaget for afgørelserne om tilbagesøgning. De har derfor kritiseret retten i første instans for at have anvendt denne bestemmelse med tilbagevirkende kraft.

30. For det andet har appellanterne i hovedsagerne anfægtet udtrykket »den originale udgave af forordningen«, som er anvendt i præmisserne til dommen i første instans. De er af den opfattelse, at der ikke er retligt grundlag for dette udtryk, eftersom rumænsk er et af EU's officielle sprog på linje med alle de øvrige 23 sprog.

31. For det tredje har de anført, at den rumænske udgave af den generelle gruppefritagelsesforordning på det tidspunkt, hvor finansieringskontrakten blev underskrevet, havde været i kraft uden ændringer i mere end seks år, og at forordningens tekst var i fuld overensstemmelse med alle andre retsakter, der var relevante for sagen, navnlig dekret nr. 1060/2857/2020, der indeholdt en identisk tekst. Under disse omstændigheder har de gjort gældende, at de indgav deres ansøgning om statsstøtte, underskrev finansieringskontrakten og gennemførte denne i god tro.

32. Den forelæggende ret er af den opfattelse, at den skal tage stilling til, om vedtagelsen af en forordning, nemlig forordningen om berigtigelse, der berigtiger den officielle sprogudgave af en EU-forordning, har den virkning, at den berigtigede udgave skal anvendes med tilbagevirkende kraft fra den oprindelige forordnings ikrafttræden, eller om den alene har virkning efter ikrafttrædelsen af forordningen om berigtigelse.

33. Den forelæggende ret ønsker ligeledes oplyst, om retssikkerhedsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning er til hinder for tilbagesøgning af statsstøtte, der er ydet under overholdelse af de betingelser, der oprindeligt var fastsat i den rumænske udgave, i en sammenhæng som den, der foreligger i denne sag.

34. Endelig har den forelæggende ret anført, at den nationale retspraksis ikke er entydig med hensyn til disse spørgsmål.

35. På denne baggrund har Curtea de Apel Bacău (appeldomstolen i Bacău) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Har vedtagelsen af en forordning om berigtigelse af den officielle rumænske udgave af en EU-forordning, nemlig [forordningen om berigtigelse], den virkning, at den berigtigede udgave skal anvendes med tilbagevirkende kraft fra ikrafttrædelsen af den oprindelige forordning, eller har den alene virkning for fremtiden, efter ikrafttrædelsen af forordningen om berigtigelse, såfremt de nationale myndigheder har ydet statsstøtte i overensstemmelse med de betingelser, der er fastsat i den oprindelige rumænske udgave af [den generelle gruppefritagelsesforordning], og efter ikrafttrædelsen af [forordningen om berigtigelse] har krævet tilbagebetaling af den ydede statsstøtte?

2) Indebærer ligeværdigheden af sprogudgaverne af en EU-forordning, at en medlemsstats nationale myndigheder over for en modtager af statsstøtte, der er ydet i overensstemmelse med den oprindelige rumænske udgave af [den generelle gruppefritagelsesforordning], kan påberåbe sig bestemmelserne i [forordningen om berigtigelse] med henblik på at kræve statsstøtten tilbagebetalt, hvis støttemodtageren ikke har handlet culpøst?

3) Skal EU-retten, navnlig princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og retssikkerhedsprincippet, fortolkes således, at den er til hinder for tilbagesøgning af statsstøtte, der er ydet under overholdelse af de betingelser, der oprindeligt var fastsat i den rumænske, men ikke i de øvrige sprogudgaver af [den generelle gruppefritagelsesforordning], hvis rumænske udgave imidlertid er blevet berigtiget ved [forordningen om berigtigelse] efter ydelsen af statsstøtten?«

36. Ved afgørelse truffet af Domstolens præsident den 22. juli 2024 er sag C-416/24 og C-417/24 blevet forenet med henblik på retsforhandlingernes skriftlige og mundtlige del samt dommen.

37. Kommissionen har indgivet et skriftligt indlæg. Der er ikke blevet afholdt retsmøde.

IV. Bedømmelse

A. Indledende bemærkninger

38. Med det første præjudicielle spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om forordningen om berigtigelse har den virkning, at den berigtigede sprogudgave skal anvendes med tilbagevirkende kraft fra datoen for ikrafttrædelsen af den generelle gruppefritagelsesforordning, som den berigtiger, eller om den alene har virkning for fremtiden.

39. Med det andet præjudicielle spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om princippet om sprogudgavernes ligeværdighed gør det muligt for en medlemsstat over for en modtager af statsstøtte, der er ydet på grundlag af den fejlagtige sprogudgave af den generelle gruppefritagelsesforordning, at påberåbe sig den ved forordningen om berigtigelse berigtigede udgave af den generelle gruppefritagelsesforordning med henblik på at kræve denne støtte tilbagebetalt.

40. Endelig ønsker den forelæggende ret med det tredje præjudicielle spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og retssikkerhedsprincippet kan fortolkes således, at de gør det muligt for en modtager af statsstøtte, der er ydet på grundlag af en fejlagtig sprogudgave af den generelle gruppefritagelsesforordning, at unddrage sig forpligtelsen til at tilbagebetale den omhandlede støtte.

41. Efter min opfattelse er det første spørgsmål af principiel karakter og har til formål at identificere de tidsmæssige virkninger af en forordning om berigtigelse, der berigtiger en oversættelsesfejl i den generelle gruppefritagelsesforordning. Det andet og det tredje spørgsmål vedrører de praktiske konsekvenser af en sådan forordning om berigtigelse for så vidt angår støtteforanstaltninger, der er blevet ydet på grundlag af den fejlagtige udgave, som denne forordning berigtiger. Med andre ord vedrører de begge spørgsmålet om rækkevidden af en sådan forordning om berigtigelse, som kun kan afgøres fuldt ud ved at undersøge, om og fra hvilket tidspunkt den medlemsstat, hvis officielle sprog var sproget i den fejlagtige udgave af den generelle gruppefritagelsesforordning, og borgerne kan påberåbe sig den berigtigelse, der er foretaget i denne forordning om berigtigelse.

42. Under disse omstændigheder finder jeg det hensigtsmæssigt først at behandle det første præjudicielle spørgsmål, inden det andet og det tredje præjudicielle spørgsmål behandles samlet.

B. Det første præjudicielle spørgsmål

43. Med det første præjudicielle spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om forordningen om berigtigelse skal fortolkes således, at den finder anvendelse med tilbagevirkende kraft fra datoen for ikrafttrædelsen af den generelle gruppefritagelsesforordning.

44. Kommissionen har i denne forbindelse gjort gældende, at artikel 2 i forordningen om berigtigelse bestemmer, at den træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i EU-Tidende. Den nævnte forordning har således kun virkning for fremtiden. Dette betyder imidlertid ikke, at der for perioden mellem den oprindelige retsakts ikrafttræden og berigtigelsesretsaktens ikrafttræden skal gælde forskellige regler alt efter den pågældende sprogudgave, for så vidt som dette ville være til skade for den ensartede fortolkning og anvendelse af EU-retten.

45. Kommissionens standpunkt forekommer umiddelbart temmelig komplekst, hvilket efter min opfattelse skyldes, at det ikke er let at give et entydigt svar på spørgsmålet om de tidsmæssige virkninger af en forordning om berigtigelse, der har til formål at berigtige en oversættelsesfejl i en af den generelle gruppefritagelsesforordnings sprogudgaver, uden en mere detaljeret analyse af de principper, der regulerer offentliggørelsen af afledte retsakter i EU og den efterfølgende anvendelse heraf, navnlig i lyset af den særlige karakter af EU's sprogordning [13].

46. Jeg finder det derfor hensigtsmæssigt kort at erindre om disse principper [14] og den dertil knyttede retspraksis, inden jeg undersøger spørgsmålet om de tidsmæssige virkninger af en forordning som den i hovedsagerne omhandlede forordning om berigtigelse, der har til formål at berigtige en oversættelsesfejl i en oprindelig forordning.

1. Principper for offentliggørelse af EU-retsakter og efterfølgende anvendelse heraf

47. Det skal indledningsvis anføres, at nødvendigheden af at offentliggøre EU-retsakter følger af selve ordlyden af EUF-traktaten. Som Domstolen har fremhævet, fremgår det af bestemmelserne i artikel 297 TEUF, at en forordning kun har retsvirkninger, såfremt den er blevet offentliggjort i EU-Tidende [15].

48. Dette krav om offentliggørelse følger logisk – ud over af selve traktaternes ordlyd – af retssikkerhedsprincippet, som kræver, at EU-lovgivningen giver de berørte mulighed for at få et nøjagtigt kendskab til omfanget af de forpligtelser, der herved pålægges dem [16].

49. Dernæst skal det nævnes, at selv om nødvendigheden af at offentliggøre en retsakt af hensyn til retssikkerheden er et krav, der er fælles for alle medlemsstaternes retssystemer, kommer den til udtryk på en særlig måde for så vidt angår EU-retten på grund af den sproglige sammenhæng, hvori EU-retten finder anvendelse.

[13] – Der mindes om, at EU har 24 officielle sprog, og at dens sprogordning er fastlagt ved forordning nr. 1 om den ordning, der skal gælde for Det Europæiske Økonomiske Fællesskab på det sproglige område (EFT 1952-1958 I, s. 59).

[14] – Jf. for en detaljeret analyse af disse principper M. Bobek, »The Binding Force of Babel: the Enforcement of EC Law Unpublished in the Languages of the New Member States«, i *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, bind 9, 2006-2007, og S.L. Kalėda, *Przejęcie prawa wspólnotowego przez nowe państwo członkowskie: zagadnienia przejściowe i międzyczasowe*, WPiPG, Warszawa, 2003.

[15] – Dom af 11.12.2007, Skoma-Lux (C-161/06, EU:C:2007:773, præmis 33).

[16] – Dom af 11.12.2007, Skoma-Lux (C-161/06, EU:C:2007:773, præmis 38).

50. Traktaterne bestemmer således, at de tekster, der udfærdiges på hvert af de officielle sprog, har samme gyldighed, mens forordning nr. 1 bestemmer, at forordninger affattes på de officielle sprog. Ifølge Domstolens faste praksis bør samtlige sproglige versioner af en EU-tekst principielt tillægges den samme værdi [17]. Dette princip om sprogudgavernes ligeværdighed, sammenholdt med retssikkerheden, indebærer således, at der ved en forskriftsmæssig offentliggørelse af en forordning for en medlemsstat, hvis sprog er et officielt sprog i EU, forstås offentliggørelse heraf på dette sprog i EU-Tidende [18], og at en sådan forskriftsmæssig offentliggørelse desuden er en betingelse for, at den pågældende tekst kan gøres gældende over for fysiske og juridiske personer [19].

51. Ud over at garantere retssikkerheden gør et sådant princip det muligt at sikre en ensartet fortolkning og anvendelse af EU-retten, for så vidt som det følger heraf, at hver enkelt sprogversion af den samme tekst, der offentliggøres i EU-Tidende, tillægges samme betydning i hver medlemsstat, og at én sprogversion af en EU-retlig bestemmelse ikke kan tillægges større betydning end en anden sprogversion [20]. Ifølge Domstolens praksis forudsætter sprogudgavernes ligeværdighed, for så vidt som den muliggør en ensartet anvendelse og fortolkning af EU-retten, ligeledes, at i tilfælde af uoverensstemmelse mellem de forskellige sprogudgaver af en bestemmelse skal denne fortolkes på baggrund af den almindelige opbygning af og formålet med den ordning, som den er en del af [21].

52. Endelig skal det anføres, at for så vidt som offentliggørelsen af en EU-retsakt, således som jeg har fremhævet, er en betingelse for, at denne retsakt har retsvirkninger, gør offentliggørelsen det i almindelighed ligeledes muligt at fastlægge det tidspunkt, hvor disse virkninger træder i kraft. Artikel 297 TEUF bestemmer nemlig, at EU-retsakter træder i kraft på det tidspunkt, der er fastsat i retsakterne, eller, hvis et sådant ikke er angivet, på tyvendedagen efter offentliggørelsen.

53. Domstolen tillader imidlertid en vis grad af fleksibilitet med hensyn til en EU-retsakts ikrafttræden i forhold til dens offentliggørelse. Domstolen har således fastslået, at for at sikre overholdelsen af retssikkerhedsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning skal EU-rettens materielle regler fortolkes således, at de kun omfatter forhold, som ligger forud for ikrafttrædelsen, såfremt det af reglernes ordlyd, formål eller opbygning klart fremgår, at de skal have en sådan virkning [22].

54. Med andre ord forbliver princippet om, at en EU-retsakt ikke har tilbagevirkende kraft, hovedreglen, idet dens virkninger er betinget af dens offentliggørelse i EU-Tidende. Det forholder sig ikke desto mindre således, at det i visse undtagelsestilfælde og på betingelser, der er strengt defineret i retspraksis, kan tillades, at en EU-retsakt har retsvirkninger på et tidspunkt, der ligger forud for dens offentliggørelse.

[17] – Dom af 20.11.2003, Kyocera (C-152/01, EU:C:2003:623, præmis 32), og af 15.6.2023, Saint-Louis Sucre (Anerkendelse af en producentorganisation) (C-183/22, EU:C:2023:486, præmis 28).

[18] – Dom af 11.12.2007, Skoma-Lux (C-161/06, EU:C:2007:773, præmis 34).

[19] – Dom af 11.12.2007, Skoma-Lux (C-161/06, EU:C:2007:773, præmis 37).

[20] – Dom af 28.11.2024, Másdi (C-169/23, EU:C:2024:988, præmis 42), og af 14.12.2023, Rivière m.fl. mod Parlamentet (C-767/21 P, EU:C:2023:987, præmis 47).

[21] – Dom af 13.2.2025, Verbraucherzentrale Berlin (Begrebet »binding i den første periode«) (C-612/23, EU:C:2025:82, præmis 31), og af 28.11.2024, Másdi (C-169/23, EU:C:2024:988, præmis 42).

[22] – Dom af 22.6.2022, Volvo og DAF Trucks (C-267/20, EU:C:2022:494, præmis 31), og af 21.12.2021, Skarb Państwa (Motorkøretøjsforsikringens dækning) (C-428/20, EU:C:2021:1043, præmis 33). Jf. ligeledes dom af 30.4.2019, Italien mod Rådet (Kvote for sværdfisk i Middelhavet) (C-611/17, EU:C:2019:332, præmis 106).

2. De tidsmæssige virkninger af forordningen om berigtigelse

55. Det skal erindres, at formålet med forordningen om berigtigelse i den foreliggende sag er at berigtige en oversættelsesfejl i den rumænske udgave af den generelle gruppefritagelsesforordning for så vidt angår definitionen af kredsen af potentielle modtagere af visse former for statsstøtte. Med andre ord har oversættelsesfejlen medført en indholdsmæssig fejl i den pågældende bestemmelse, uden at denne fejl umiddelbart giver anledning til fortolkningsvanskeligheder, da tekstens ordlyd er klar, om end fejlagtig.

56. Forordningen om berigtigelse gør det således muligt at tilpasse den rumænske udgave af den generelle gruppefritagelsesforordning til de øvrige sprogudgaver og berigtige den væsentlige fejl heri.

57. Det skal således afgøres, om denne berigtigelse skal anses for alene at have virkning for fremtiden, efter dens ikrafttrædelse, eller om den kan fortolkes således, at den rumænske udgave af den generelle gruppefritagelsesforordning skal læses i sin berigtigede affattelse fra ikrafttrædelsen af den generelle gruppefritagelsesforordning, og dermed fra før forordningen om berigtigelse trådte i kraft.

58. Som Kommissionen har anført, fastsætter artikel 2 i forordningen om berigtigelse datoen for dennes ikrafttræden til tyvendedagen efter offentliggørelsen i EU-Tidende. Som jeg har fremhævet [23], giver Domstolens praksis ikke desto mindre mulighed for, at tidspunktet for en retsakts ikrafttræden ikke nødvendigvis er sammenfaldende med det tidspunkt, hvor den får virkning, idet en retsakt under visse betingelser kan tillægges tilbagevirkende kraft.

59. Efter min opfattelse må dette være tilfældet i den foreliggende sag. For det første er der således ingen tvivl om, at lovgivers hensigt med at berigtige oversættelsesfejlen i den rumænske udgave af den generelle gruppefritagelsesforordning med vedtagelsen af forordningen om berigtigelse var at sikre, at indholdet af den rumænske udgave ikke længere adskilte sig fejlagtigt fra de øvrige sprogudgaver. Med andre ord forfølger forordningen om berigtigelse et mål af almen interesse, nemlig kohærens mellem de forskellige sprogudgaver af en EU-retsakt, hvilket begrunder, at den fortolkes således, at den har tilbagevirkende kraft, eller nærmere bestemt at den får virkning fra ikrafttrædelsen af den generelle gruppefritagelsesforordning, som den berigtiger. Tilsvarende fremgår det for det andet klart af formålet med forordningen om berigtigelse, at den har tilbagevirkende kraft, eftersom den netop har til formål at skabe overensstemmelse mellem alle sprogudgaverne af den generelle gruppefritagelsesforordning ved at fjerne en oversættelsesfejl fra den rumænske udgave. Det ville derfor hverken være effektivt eller kohærent at antage, at denne berigtigelse alene gælder for fremtiden, og dermed lade forskellene bestå i perioden mellem ikrafttrædelsen af den generelle gruppefritagelsesforordning og ikrafttrædelsen af forordningen om berigtigelse.

60. Under disse omstændigheder er jeg af den opfattelse, at det første præjudicielle spørgsmål skal besvares med, at forordningen om berigtigelse skal fortolkes således, at den har tilbagevirkende kraft, således at den fejl i den rumænske udgave af den generelle gruppefritagelsesforordning, som den henviser til, skal anses for at være berigtiget fra tidspunktet for sidstnævnte teksts ikrafttræden.

[23] – Jf. punkt 54 i dette forslag til afgørelse.

C. Det andet og det tredje præjudicielle spørgsmål

61. Med det andet og det tredje præjudicielle spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om forordningen om berigtigelse af den rumænske sprogudgave af den generelle gruppefritagelsesforordning skal fortolkes således, at støtte, der er ydet på grundlag af den fejlagtige sprogudgave af den generelle gruppefritagelsesforordning, skal tilbagebetales.

62. Mere generelt rejser disse to spørgsmål spørgsmålet om, hvorvidt medlemsstaten og borgerne har mulighed for at påberåbe sig forordningen om berigtigelse, og i bekræftende fald fra hvilken dato.

63. Efter min opfattelse kan det ikke alene af den tilbagevirkende kraft udledes, at medlemsstaten har mulighed for at påberåbe sig forordningen om berigtigelse med henblik på at kræve støtte, der er ydet på grundlag af den fejlagtige udgave af den generelle gruppefritagelsesforordning, tilbagebetalt. Som jeg har redegjort for, er princippet om en ensartet fortolkning og anvendelse af EU-retten ikke det eneste princip, der regulerer spørgsmålet om offentliggørelse og anvendelse af EU-retsakter. Det skal forenes med andre principper, herunder retssikkerhedsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

1. Retssikkerhedsprincippet

a) Retssikkerhedsprincippets forskellige virkninger

64. Det skal påpeges, at påberåbelsen af retssikkerhedsprincippet ikke i sig selv gør det muligt at give et klart svar på spørgsmålet om rækkevidden af forordningen om berigtigelse uden en forudgående præcisering af rammerne for dette princip. Jeg er nemlig af den opfattelse, at retssikkerhedsprincippet kan føre til forskellige løsninger, alt efter hvilken sag der er tale om, og hvem der påberåber sig det [24].

65. For så vidt som retssikkerhedsprincippet i EU-sammenhæng ligger til grund for både princippet om sprogudgavernes ligeværdighed og princippet om en ensartet fortolkning og anvendelse af EU-retten, kan påberåbelsen heraf i den foreliggende sag nærmere bestemt føre til to modstridende konklusioner. Således vil EU-institutionerne i lighed med Kommissionen i dens skriftlige indlæg lægge vægt på nødvendigheden af en ensartet fortolkning og anvendelse af EU-retten med henblik på at fastslå, at den generelle gruppefritagelsesforordning på rumænsk i lyset af retssikkerhedsprincippet fra sin ikrafttræden skal læses i den ved forordningen om berigtigelse berigtigede udgave.

66. Omvendt vil borgerne i denne medlemsstat påberåbe sig retssikkerhedsprincippet med henblik på at gøre den fejlagtige sprogudgave af den generelle gruppefritagelsesforordning, inden den blev berigtiget ved forordningen om berigtigelse, gældende. Det er efter min opfattelse denne fortolkning af retssikkerhedsprincippet, der skal lægges til grund for besvarelsen af det andet og det tredje præjudicielle spørgsmål, dels for så vidt som de netop har til formål at fastlægge virkningerne af forordningen om berigtigelse på borgernes retsstilling i Rumænien, dels fordi retssikkerhedsprincippet som garant for en ensartet fortolkning og anvendelse af EU-retten i den foreliggende sag har mødt sine begrænsninger af de grunde, som jeg herefter vil redegøre for.

[24] – M. Bobek beskriver således retssikkerhedsprincippet som en »tom skal«, hvis indhold varierer afhængigt af de værdier, der ligger til grund for dets anvendelse. Jf. M. Bobek, »The Binding Force of Babel: the Enforcement of EC Law Unpublished in the Languages of the New Member States«, i *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, op.cit., s. 14.

b) Retssikkerhed til fordel for borgerne

67. Det følger af retssikkerhedsprincippet, at kun en retsakt, der er forskriftsmæssigt offentliggjort i EU-Tidende, kan gøres gældende over for fysiske og juridiske personer i en medlemsstat, og at der ved forskriftsmæssig offentliggørelse af denne retsakt for en medlemsstat forstås offentliggørelse heraf på medlemsstatens sprog [25].

68. Der kan efter min opfattelse drages to konklusioner af denne retspraksis i den foreliggende sag.

69. På den ene side følger det heraf, at den generelle gruppefritagelsesforordning i den rumænske udgave, der var behæftet med en oversættelsesfejl, blev offentliggjort i EU-Tidende og derfor havde gyldighed på samme måde som alle de øvrige sprogudgaver i de øvrige medlemsstater.

70. På den anden side og i modsætning hertil følger det efter min opfattelse ligeledes af denne retspraksis, at den ændring, som forordningen om berigtigelse medførte, selv om den har tilbagevirkende kraft, ikke i denne situation kan gøres gældende over for fysiske og juridiske personer, der har støttet sig på den udgave af den generelle gruppefritagelsesforordning, der var fejlagtig, men som var blevet offentliggjort i EU-Tidende og dermed var gyldig [26].

c) Umuligheden af at anvende en systematisk og teleologisk fortolkning med henblik på en ensartet fortolkning og anvendelse af EU-retten

71. Den omstændighed, at der før ikrafttrædelsen af forordningen om berigtigelse var en uoverensstemmelse mellem sprogudgaverne, kan ikke ændre denne konstatering. Selv om det er korrekt, at det i retspraksis med henblik på at sikre en ensartet fortolkning og anvendelse af EU-retten i tilfælde af uoverensstemmelser mellem forskellige sprogudgaver fastslås, at den omhandlede bestemmelse skal fortolkes »på baggrund af den almindelige opbygning af og formålet med den ordning, som den er led i« [27], er en sådan fortolkning efter min opfattelse ikke mulig i den foreliggende sag. En systematisk og teleologisk fortolkning kan efter min opfattelse ikke anvendes ubegrænset, selv om den har til formål at sikre en ensartet fortolkning og anvendelse af EU-retten som et udtryk for retssikkerhedsprincippet.

72. Jeg gør således opmærksom på, at Domstolen udviklede denne retspraksis i sager, hvor der var vanskeligheder ved fortolkningen af en bestemmelse, som begrundede, at den interesserede sig for flere sprogudgaver og i tilfælde af uoverensstemmelser anvendte en teleologisk og systematisk fortolkning. Dette er ikke tilfældet her. Som jeg har påpeget, var den fejlagtige bestemmelse i den rumænske udgave af den generelle gruppefritagelsesforordning klar og gav ikke anledning til fortolkningsvanskeligheder. Som Domstolen har fastslået, kan en sådan fortolkning, selv om den i princippet er mulig for at afhjælpe en redaktionel tvetydighed, imidlertid ikke resultere i, at bestemmelsens ellers klare og præcise ordlyd berøves enhver effektiv virkning [28]. Med andre ord kan en systematisk og teleologisk fortolkning ikke føre til, at en bestemmelses utvetydige betydning, der klart fremgår af bestemmelsens ordlyd, ændres eller ignoreres.

[25] – Dom af 11.12.2007, Skoma-Lux (C-161/06, EU:C:2007:773, præmis 34 og 37).

[26] – Jf. herom Kowalik-Bańczyk, K., »Art. 297«, i Kornobis-Romanowska, D., Łacny, J., og Wróbel, A., *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Komentarz. Tom III (art. 223-358)*, 2012, Warszawa.

[27] – Dom af 13.2.2025, Verbraucherzentrale Berlin (Begrebet »binding i den første periode«) (C-612/23, EU:C:2025:82, præmis 31), og af 28.11.2024, Másdi (C-169/23, EU:C:2024:988, præmis 42).

[28] – Dom af 14.11.2024, Kommissionen mod Tyskland (Forringelse af høslætenge) (C-47/23, EU:C:2024:954, præmis 141), og af 21.3.2024, Gjensidige (C-90/22, EU:C:2024:252, præmis 58).

73. Det kan ganske vist hævdes, at en medlemsstat, der har anvendt en fejlagtig bestemmelse i en EU-retsakt, i kraft af sin status har et vist kendskab til lovgivningen, som gør, at den kan antages at vide, at en klar bestemmelse ikke desto mindre kan være fejlagtig i medlemsstatens sprogudgave i lyset af bestemmelsens sammenhæng og formål. Det kan derimod ikke antages, at borgerne har et sådant kendskab, og det kan således ikke pålægges fysiske eller juridiske personer at undersøge de øvrige sprogudgaver af en bestemmelse med en klar ordlyd og at undersøge dens formål og den sammenhæng, hvori den indgår, når intet i selve bestemmelsens tekst giver anledning til fortolkningsvanskeligheder.

74. Under disse omstændigheder bør alene bestemmelsens ordlyd i den rumænske udgave, der blev offentliggjort i EU-Tidende, inden den blev berigtiget ved forordningen om berigtigelse, kunne gøres gældende over for fysiske og juridiske personer i denne medlemsstat. Tilsvarende bør forordningen om berigtigelse ikke kunne gøres gældende forud for sin ikrafttrædelse over for fysiske og juridiske personer i medlemsstaten, der har modtaget støtteforanstaltninger på grundlag af den fejlagtige sprogudgave af den generelle gruppefritagelsesforordning.

75. Dette gælder så meget desto mere i lyset af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

2. Princippet om beskyttelse af den berettigede forventning

76. Det følger af Domstolens faste praksis, at retten til at påberåbe sig princippet om beskyttelse af den berettigede forventning forudsætter, at præcise, ubetingede og samstemmende forsikringer, der hidrører fra en pålidelig kilde med den nødvendige bemyndigelse, er fremsat af Unionens kompetente myndigheder over for den pågældende [29]. Denne ret tilkommer nemlig enhver retsundergiven i forbindelse med begrundede forventninger, som en institution, et organ, et kontor eller et agentur under Unionen ved at afgive præcise løfter har givet anledning til. Sådanne løfter skal, uanset under hvilken form de er afgivet, være præcise, ubetingede og samstemmende [30].

77. Når det gælder statsstøtteordningen, er retspraksis imidlertid restriktiv. Domstolen har således fastslået, at henset til den obligatoriske karakter af den kontrol, som Kommissionen i medfør af proceduren i artikel 108, stk. 3, TEUF fører med statsstøtte, kan der principielt ikke bestå en berettiget forventning hos støttemodtagerne om, at den støtte, som de har modtaget, er lovlig, medmindre den er blevet ydet under iagttagelse af den i denne artikel fastlagte procedure [31]. Når støtte gennemføres, uden at Kommissionen på forhånd har fået underretning herom, således at den er ulovlig i henhold til artikel 108, stk. 3, TEUF, kan støttemodtageren navnlig ikke på dette tidspunkt have en berettiget forventning om, at støtten er lovligt ydet [32].

[29] – Dom af 30.4.2019, Italien mod Rådet (Kvote for sværdfisk i Middelhavet) (C-611/17, EU:C:2019:332, præmis 112), og af 5.3.2019, Eesti Pagar (C-349/17, EU:C:2019:172, præmis 97).

[30] – Dom af 5.3.2019, Eesti Pagar (C-349/17, EU:C:2019:172, præmis 97).

[31] – Dom af 5.3.2019, Eesti Pagar (C-349/17, EU:C:2019:172, præmis 98).

[32] – Dom af 5.3.2019, Eesti Pagar (C-349/17, EU:C:2019:172, præmis 98).

78. Det følger ligeledes af fast retspraksis, at princippet om beskyttelse af den berettigede forventning ikke kan påberåbes over for en præcis bestemmelse i en EU-retsakt, og den omstændighed, at en national myndighed, der anvender EU-retten, har handlet i strid hermed, kan ikke skabe en berettiget forventning hos en erhvervsdrivende om en behandling, der strider mod EU-retten [33].

79. Domstolen har ikke desto mindre samtidig erkendt, at en virksomhed, der har modtaget en ulovlig støtte, muligt vil kunne henvise til ekstraordinære omstændigheder, der hos den retmæssigt har kunnet skabe en berettiget forventning om, at denne støtte var lovlig, og på grundlag heraf undgå tilbagesøgning [34].

80. Som Kommissionen har anført, forekommer dette mig at være tilfældet i den foreliggende sag. For det første var den rumænske udgave af den generelle gruppefritagelsesforordning, der indeholdt en væsentlig fejl, nemlig blevet offentliggjort i EU-Tidende, således at den havde gyldighed i denne medlemsstat og derfor kunne skabe en forventning hos støttemodtagerne om, at de faktisk var en del af kredsen af modtagere af de omhandlede foranstaltninger. For det andet gør jeg opmærksom på, at de nationale bestemmelser, på grundlag af hvilke støtteforanstaltningerne blev ydet, ikke blot gengiver den nøjagtige ordlyd af den generelle gruppefritagelsesforordning i den fejlagtige rumænske udgave, men også var blevet godkendt af Kommissionen. Det skal endvidere fremhæves, at ansvaret for den forskriftsmæssige offentliggørelse af teksterne i EU-Tidende påhviler EU-institutionerne. Under disse omstændigheder er jeg af den opfattelse, at den fejl, på grundlag af hvilken støtten blev udbetalt til støttemodtagerne, ikke blot kunne tilskrives de rumænske myndigheder, hvis adfærd må anses for at være i strid med EU-retten, men også Kommissionen. EU-administrationen har således gennem præcise løfter givet anledning til begrundede forventninger om, at de ydede støtteforanstaltninger var lovlige.

81. Efter min opfattelse er princippet om beskyttelse af den berettigede forventning til hinder for tilbagesøgning af støtte, der er ydet på grundlag af en fejlagtig sprogudgave af den generelle gruppefritagelsesforordning, som blev berigtiget ved forordningen om berigtigelse.

3. Konklusion vedrørende det andet og det tredje præjudicielle spørgsmål

82. Det følger af det ovenstående, at det andet og det tredje præjudicielle spørgsmål efter min opfattelse skal besvares med, at forordningen om berigtigelse af den rumænske sprogudgave af den generelle gruppefritagelsesforordning, sammenholdt med retssikkerhedsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, skal fortolkes således, at den er til hinder for, at den kan gøres gældende over for borgere i denne medlemsstat, der har modtaget støtteforanstaltninger ydet på grundlag af den fejlagtige udgave af den generelle gruppefritagelsesforordning inden dens ikrafttræden, således at medlemsstaten ikke kan påberåbe sig denne forordning med henblik på at kræve støtten tilbagebetalt.

[33] – Dom af 5.3.2019, Eesti Pagar (C-349/17, EU:C:2019:172, præmis 104).

[34] – Dom af 20.9.1990, Kommissionen mod Tyskland (C-5/89, EU:C:1990:320, præmis 16).

V. Forslag til afgørelse

83. På baggrund af ovenstående betragtninger foreslår jeg Domstolen at besvare de af Curtea de Apel Bacău (appeldomstolen i Bacău, Rumænien) forelagte præjudicielle spørgsmål således:

»1) Kommissionens forordning (EU) 2021/452 af 15. marts 2021 om berigtigelse af den rumænske udgave af forordning (EU) nr. 651/2014 om visse kategorier af støttes forenelighed med det indre marked i henhold til traktatens artikel 107 og 108

skal fortolkes således, at

den har tilbagevirkende kraft, således at den fejl i den rumænske sprogudgave af forordning nr. 651/2014, som den henviser til, skal anses for at være berigtiget fra tidspunktet for sidstnævntes ikrafttræden.

2) Forordning 2021/452, sammenholdt med retssikkerhedsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning,

skal fortolkes således, at

den ikke kan gøres gældende over for borgere, der inden dens ikrafttræden har modtaget støtteforanstaltninger, som Rumænien har ydet på grundlag af den fejlagtige rumænske sprogudgave af forordning nr. 651/2014, således at medlemsstaten ikke kan påberåbe sig denne forordning med henblik på at kræve støtten tilbagebetalt.«